1-1

Oplegger CFL – 18 februari 2025

In de CFL ligt een concept Kamerbrief voortgang 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn (8e AP).

Vervolgproces
Op basis van bespreking in de CFL wordt de concept Kamerbrief vervolmaakt en geagendeerd voor de RFL van 4 maart a.s. richting de MR van 7 maart a.s.[1]

Verzoeken aan de CFL
De CFL wordt gevraagd te reflecteren op de concept Kamerbrief voortgang 8e AP en in te stemmen met het agenderen van de Kamerbrief voor de RFL van 4 maart a.s.

Aandachtspunten
- De Nitraatrichtlijn vereist dat lidstaten elke vier jaar een actieprogramma opstellen, waarin de maatregelen beschreven worden die nodig zijn om te voldoen aan het doel van die richtlijn. Het huidige 7e actieprogramma loopt af op 31 januari 2025 en vanaf 1 januari 2026 zal het 8e AP gaan gelden.
- Het doel van het 8e AP is om, conform de Nitraatrichtlijn, waterverontreiniging van grond- en oppervlaktewater door nutriënten afkomstig van de landbouw te voorkomen en te verminderen en te voldoen aan de norm van 50 mg/l nitraat in het bovenste grondwater. Ook is de inzet om eutrofiëring van het oppervlaktewater tegen te gaan. Daarmee wordt bijgedragen aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, waar het nutriënten afkomstig van de landbouw betreft.
- In de Kamerbrief worden de voorgenomen hoofdlijnen voor het 8e AP beschreven langs drie sporen (doelsturing, maatregelpakket 8e AP en aanpalende trajecten). De hoofdlijnen van het voorgenomen maatregelpakket en van de aanpalende trajecten (waar mogelijk) zullen voor doorrekening op het effect op de waterkwaliteit en bedrijfsecconomisch effect in fase 2 van het ex ante-onderzoek worden uitgezet bij Wageningen University & Research. Aangezien het opstellen van het 8e AP m.e.r.-plichtig is, zal in het onderzoek voor de doorrekening ook aandacht zijn voor het effect op bijvoorbeeld de emissies van ammoniak en methaan.
- Het 8e AP bevat een ingroeipad voor bedrijfsgerichte doelsturing (in lijn met HLA) gericht op verbetering van de grondwaterkwaliteit. Dit betreft een alternatief systeem waaraan agrariërs kunnen deelnemen, gebaseerd op N-mineraalmetingen en het stikstofbodemoverschot dat naast het generieke beleid staat en een vergelijkbaar effect heeft op de waterkwaliteit.
- De verwachting is dat met het voorgestelde pakket voor het 8e actieprogramma het doel van 50 mg/l nitraat in het grondwater in de verschillende gebieden in Nederland wordt behaald en eutrofiëring van het oppervlaktewater wordt voorkomen en verminderd. Uit de doorrekening zal moeten blijken of dat ook daadwerkelijk het geval is.
- De verwachting is dat, na het inzetten van het voorgenomen pakket voor het 8e AP, er voor oppervlaktewater op regionaal niveau een restopgave kan overblijven. Juist vanwege de gebiedsspecifieke kenmerken van de oppervlaktewateren en de mogelijk daarbij behorende waterkwaliteitsopgave, zijn de regionale overheden van belang in de beoordeling welke maatregel in een specifiek gebied effectief is. In overleg met het ministerie van I&W en provincies en waterschappen wordt bezien op welke wijze ook zij kunnen bijdragen door het invullen van een deel van de resterende waterkwaliteitsopgave (KRW) om de verontreiniging van het oppervlaktewater vanuit de landbouw te verminderen.
- In het proces om te komen tot de hoofdlijnen van het 8e AP zijn stakeholders betrokken (sectororganisaties, UvW, IPO en natuurorganisaties), ambtelijk en bestuurlijk. De inbreng van de stakeholders is meegewogen in het voorgenomen pakket. Daarnaast zal de inbreng worden benut voor verder uitwerking en verrijking van het voorgenomen pakket.
- Het is niet bekend hoe Brussel het concept maatregelenpakket 8e AP apprecieert en weegt in het behalen van de Europese waterkwaliteitsdoelen. Zodra op basis van de uitkomsten van de doorrekening een definitief pakket is vormgegevens, zal het gesprek over het 8e AP met de EC hierover worden gestart.
- Het mestbeleid heeft geen structurele middelen, financiering is gekoppeld aan vierjaarlijkse actieprogramma's. De implementatie en uitvoering van het 8e AP (2026-2029) en het

[1] De motie Flach verzoekt de regering om voor het commissiedebat van 12 maart de resultaten van fase 1 van het ex ante-onderzoek en de hoofdlijnen van het achtste actieprogramma dat de basis is voor de doorrekening van fase 2 van het ex ante-onderzoek met de kamer te delen.

mestbeleid zal worden gefinancierd uit de HLA-middelen voor mestbeleid (aangepast kader Hoofdlijnenbrief stikstof van 26 november 2024: 250 mln.).

Rijksoverheid

Aanbiedingsformulier voor CFL

Aanbieding

Van 1 *: Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Type voorstel *: Brief aan de Tweede Kamer

Titel en inhoud

Titel *: 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn

Openbare toelichting op inhoud en doelstelling van het voorstel *:

Per 1 januari 2026 zal het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn van toepassing zijn. Het actieprogramma heeft tot doel om de waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater) te verbeteren voor nutriënten afkomstig van de landbouw. De inzet is om met het 8e actieprogramma de norm van 50 mg/l nitraat in het grondwater in Nederland te halen en eutrofiëring in het oppervlaktewater te voorkomen en te verminderen. Met de maatregelen in het nog op te stellen 8e actieprogramma wordt een bijdrage geleverd aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water voor nutriënten afkomstig van de landbouw.

De bijgevoegde Kamerbrief geeft invulling aan motie Flach (33037, 571) die mij heeft verzocht voor het CD mestbeleid van 12 maart a.s. de Kamer te informeren over de uitkomsten van fase 1 van het ex ante onderzoek en de hoofdlijnen van het voorgenomen maatregelpakket van het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn.

Toelichting niet geschikt voor openbaarmaking: nvt

Voorgesteld besluit *: Instemmen met agendering in onderraad of ministerraad.

Behandeltraject

Datum aanbieding *: 10-02-2025

Kenmerk *:

Hamerstuk *: ☐ Ja ☒ Nee

Voorgaande behandeling *: ☐ Ja ☒ Nee

Gevolgen en juridisch kader

Gevolgen rijksbegroting *	☐ Ja	☒ Nee		
Gevolgen apparaatsuitgaven *	☐ Ja	☒ Nee		
Gevolgen voor regeldruk *	☐ Ja	☒ Nee		
Overeenstemming met JenV inzake wetgevingstoets en effectenanalyse *	☐ Ja	☐ Nee, met bijlage	☐ Nee, zonder bijlage	☒ N.v.t.
Overeenstemming met JenV inzake fouten- en misbruiksignalering *	☐ Ja	☐ Nee, met bijlage	☐ Nee, zonder bijlage	☒ N.v.t.
Aan EU Notificatie voldaan *	☐ Ja	☐ Nee	☒ N.v.t.	
Verplichting int. verdragen en/of Europese regelgeving *	☒ Ja	☐ Nee		
Naam verdrag *	Nitraatrichtlijn (Richtlijn 91/676/EEG)			

Interdepartementale afstemming

Overeenstemming BZK inzake beoordelingskader financiële/ bestuurlijke consequenties decentrale overheden en/of Caribisch Nederland *	☐ Ja	☐ Nee	☒ N.v.t.
Overeenstemming Aruba, Curaçao en Sint Maarten *	☐ Ja	☐ Nee	☒ N.v.t.
Ambtelijk afgestemd *	☐ Ja	☐ Nee	☒ N.v.t.
Overeenstemming bereikt op ambtelijk niveau *	☐ Ja	☐ Nee	☒ N.v.t.

Contactpersonen

	Contactpersoon 1	Contactpersoon 2
Naam *	[redacted]	[redacted]
Afdeling *	[redacted]	[redacted]
Telefoonnummer *	[redacted]	[redacted]
E-mailadres *	[redacted]	[redacted]

Ambtelijk voorportaal

Intern registratienummer

Eventuele mededelingen

Beantwoording Beleidskompas vragen *

☐ Ja ☒ Nee

Indien in de toelichting van voorgesteld beleid of van een voorgestelde wet/amvb duidelijk wordt ingegaan op de Beleidskompas-vragen kan ook worden volstaan met een kort antwoord en een verwijzing naar de betreffende onderdelen van de toelichting.

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

TER ADVISERING

Aan de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

[redacted]

Datum
11 februari 2025

[redacted]

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

concept kamerbrief 8e actieprogramma CFL

Parafenroute

[redacted]

Aanleiding

Eerder (9 en 29 januari jl.) is met u gesproken over de voorgenomen hoofdlijnen van het pakket voor het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn (8e AP). Op 10 februari jl. heeft een bestuurlijk overleg met agrarische sectorpartijen plaatsgevonden over de hoofdlijnen van het voorgenomen pakket. Bijgevoegd is een Kamerbrief met de hoofdlijnen van het maatregelpakket 8e AP. Ter uitvoering van de motie Flach is de inzet om voor het CD mestbeleid van 12 maart a.s. deze kamerbrief aan de Tweede Kamer te sturen.
Aan u is voorgelegd om deze Kamerbrief via het traject CFL, RFL en MR naar de kamer te laten gaan. Hiervoor moet uiterlijk 13 februari 10:00 uur de brief aangeleverd worden bij de CFL voor bespreking op 18 februari a.s. Tussen de CFL en de RFL (4 maart) is er nog gelegenheid om de brief aan te passen.

Advies

U wordt geadviseerd in te stemmen met verzending van bijgevoegde kamerbrief met oplegger naar de CFL.

Kernpunten

- Met deze Kamerbrief presenteert u de resulaten van fase 1 van het ex ante-onderzoek. Dit betreft een kwalitatieve analyse van 51 maatregelen op het effect op waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater, bedrijfseconomische effecten en de mate van inpasbaarheid in de bedrijfspraktijk.
- Daarnaast beschrijft u in de Kamerbrief:
    - de hoofdlijnen van het voorgenomen pakket voor het 8e AP dat u op korte termijn wil laten doorrekenen door de Wageningen University & Research.

Ontvangen BPZ

- Dat met voortzetting van de huidige maatregelen uit het 7e actieprogramma en de derogatiebeschikking er nog een waterkwaliteitsopgave is voor zand zuid en löss en voor kleinere gebieden verspreid over Nederland voor oppervlaktewater.
- Wat uw inzet is met het 8e AP: in alle verschillende gebieden in Nederland de norm van 50 mg/l nitraat in het grondwater te halen en eutrofiëring van het oppervlaktewater te voorkomen en te verminderen en dat uw inzet gericht is op alleen daar waar nodig (ten aanzien van grond- en oppervlaktewater) aanvullende maatregelen te treffen. Ook geeeft u aan met het 8e AP de beweging naar doelsturing voor grondwaterkwaliteit maken.
- Wat de hoofdlijnen zijn voor het voorgenomen pakket voor het 8e AP zijn aan de hand van drie sporen (doelsturing, maatregelenpakket en aanpalende trajecten).
- Vervolgens licht u toe dat uw verwachting is dat ondanks het voorgenomen pakket er nog een regionale oppervlaktewaterkwaliteitsopgave overblijft. Uw inzet hiervoor is om de komende periode met provincies en waterschappen te bezien op welke wijze ook zij kunnen bijdrage aan de (regionale) waterkwaliteitsopgave voor nutriënten afkomstig van de landbouw.
- Dat u vanuit het bestuurlijk overleg met agrarische sectorpartijen en vanuit de Unie van Waterschappen nog concrete suggesties voor bouwstenen aangeleverd hebt gekregen en dat die suggesties worden betrokken in het vervolgproces, omdat de prioriteit voor de huidige doorrekening ligt bij de hoofdlijnen van het voorgenomen pakket van het 8e AP.
- Tot slot licht u het vervolgproces voor de doorrekening toe.

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lvvn

[redacted]

Ons kenmerk
DGA-PAV / 96949557

Uw kenmerk

Bijlage(n): 1

Datum
Betreft 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn

Geachte Voorzitter,

Met deze brief informeer ik u over de voortgang van het proces om te komen tot het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn, zoals toegezegd in mijn brief van 26 juni 2024[1]. Hiermee geef ik tegelijkertijd invulling aan de tijdens het tweeminutendebat van 19 december 2024 jl. aangenomen motie Flach c.s.[2], die mij heeft verzocht voor het commissiedebat over het mestbeleid van 12 maart aanstaande uw Kamer te informeren over de uitkomsten van fase 1 van het ex ante - onderzoek van het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn en de hoofdlijnen van het voorgenomen pakket van het 8e actieprogramma. Dat pakket zal ik op korte termijn laten doorrekenen door Wageningen University & Research (WUR) in het ex-ante fase 2 onderzoek.

Waterkwaliteit en nutriënten afkomstig van de landbouw
De Nitraatrichtlijn vereist dat lidstaten elke vier jaar een actieprogramma opstellen, waarin de maatregelen beschreven worden die nodig zijn om te voldoen aan het doel van die richtlijn. Het huidige 7e actieprogramma loopt af op 31 december 2025 en vanaf 1 januari 2026 zal het 8e actieprogramma gaan gelden. Het doel van het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn is om, conform de Nitraatrichtlijn, waterverontreiniging van grond- en oppervlaktewater door nutriënten afkomstig van de landbouw te voorkomen en te verminderen en te voldoen aan de norm van 50 mg/l nitraat in het bovenste grondwater. Ook is de inzet om eutrofiëring van het oppervlaktewater tegen te gaan. Daarmee wordt bijgedragen aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, waar het nutriënten afkomstig van de landbouw betreft.

In 2024 heeft de evaluatie van de Meststoffenwet plaatsgevonden waarover ik u met mijn brief van 4 november 2024 heb geïnformeerd[3]. Een van de onderzoeken die in het kader van de evaluaties van de Meststoffenwet heeft plaatsgevonden, betreft een prognose over de te verwachten effecten van de maatregelen in het 7e

[1] Kamerstukken II, 2023/24, 33037, nr. 545.
[2] Kamerstukken II, 2024/25, 33037, nr. 571.
[3] Kamerstukken II, 2024/25, 33037 nr. 561.

actieprogramma Nitraatrichtlijn en de huidige derogatiebeschikking op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. Onderstaande figuur[4] geeft de berekende nitraatconcentraties in het uitspoelend grondwater weer als gevolg van de maatregelen in het 7e actieprogramma en de derogatiebeschikking.

Regio	Basisjaar 2021	2027	2033
Zandregio	57	42	41
Zand-noord	40	37	37
Zand-midden	50	37	35
Zand-zuid	86	56	53
Lössregio	71	62	61

Uit het onderzoek volgt dat met voortzetting van de maatregelen uit het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn en de derogatiebeschikking er voor grondwater in het gebied zand zuid en löss nog een opgave resteert om het doel van 50 mg/l nitraat in het grondwater te behalen. Voor oppervlaktewater zijn er kleinere gebieden verspreid over heel Nederland waar nog een opgave ligt voor nutriënten afkomstig van de landbouw.

Dit betekent dat, met voortzetting van het huidige beleid, er nog aanvullend beleid nodig is in het gebied zand-zuid en löss om de norm volgend uit de Nitraatrichtlijn van 50 mg/l nitraat in het grondwater te kunnen halen en voor kleinere gebieden verspreid over heel Nederland, voor zover het gaat om nutriënten in het oppervlaktewater afkomstig van de landbouw.

Hoofdlijnen 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn

Het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn komt tot stand in een context waarin Europese waterkwaliteitsdoelen behaald moeten worden. Uit de Nitraatrichtlijn volgt dat het actieprogramma voldoende stappen moeten zetten in de verbetering van de waterkwaliteit. Anderzijds speelt ook mee dat mogelijke maatregelen bedrijfseconomische effecten kennen en zal ik ook rekening moeten houden met het belang van draagvlak.
Ten behoeve van de evaluatie van de Meststoffenwet heeft de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) geadviseerd over een mogelijk in te zetten aanpak om de doelen voor onder andere oppervlaktewater voor nutriënten afkomstig van de landbouw te behalen[5]. De CDM raadt aan om vanwege de chemische- en fysische kenmerken van waterlichamen en de verschillende en diffuse bronnen die bijdragen aan de verontreiniging van oppervlaktewater met nutriënten om niet alle maatregelen generiek toe te passen, maar juist regionaal of lokaal te beoordelen waar maatregelen effectief zijn.
Binnen de bovengenoemde kaders zijn de hoofdlijnen van het voorgenomen maatregelpakket van het actieprogramma geformuleerd.

Resultaten fase 1 ex ante

Eerder heb ik aangekondigd om in de eerste fase van het ex ante-onderzoek een breed kwalitatief onderzoek naar de effecten van een groot aantal mogelijke maatregelen uit te laten voeren[6]. Dit geeft inzicht in het mogelijk effect van

[4] Kamerstukken II, 2024/25, 33037, nr. 561 en het onderzoek: Groenendijk et al, 2024. *Effecten van het mestbeleid op de uit- en afspoeling van meststoffen; Berekeningen ten behoeve van de Evaluatie Meststoffenwet 2024*. Wageningen, Wageningen Environmental Research, rapport 3378.
[5] Kamerstukken II, 2024/25, 33037, nr. 561 en het advies: 'Verkenning korte en lange termijn maatregelen in kader van de Meststoffenwet voor realisatie van waterkwaliteitsdoelen'.
[6] Kamerstukken II, 2023/24, 33037, nr. 545.

Intern gebruik

maatregelen op basis waarvan met alle relevante stakeholders het gesprek is aangegaan over mogelijke concrete bouwstenen voor het 8e actieprogramma. In dit onderzoek zijn maatregelen betrokken die vanuit het rijk, mede op basis van gesprekken met stakeholders, zijn aangedragen. Deze maatregelen zijn kwalitatief geanalyseerd op het effect op de waterkwaliteit voor grond- en oppervlaktewater, het bedrijfseconomisch effect en de inpasbaarheid in de bedrijfspraktijk. De resultaten van het onderzoek leveren inzicht in het perspectief van de verschillende maatregelen met het oog op de verbetering van de waterkwaliteit. Uit het onderzoek volgt ook dat geen enkele mogelijke maatregel positief scoort op alle onderdelen (verbetering grondwaterkwaliteit, verbetering oppervlaktewaterkwaliteit, bedrijfseconomisch effect en de mate van inpasbaarheid in de bedrijfspraktijk). Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat alle maatregelen die een positief effect op de verbetering van de waterkwaliteit hebben, een negatief bedrijfseconomisch effect hebben. In de bijlage treft u het rapport.

De onderzoekers hebben de uitkomsten van het onderzoek toegelicht aan stakeholders. Vervolgens is aan stakeholders gevraagd om aan de hand van de resultaten van het onderzoek concrete ideeën kenbaar te maken voor het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn. Van verschillende partijen is inbreng ontvangen dat heeft bijgedragen aan de vorming van de hoofdlijnen van het maatregelpakket voor het 8e actieprogramma, zoals in deze brief aan uw Kamer wordt voorgelegd. De uitkomsten van het ex ante- onderzoek fase 1 en de inbreng van de stakeholders zijn benut voor het samenstellen van het maatregelenpakket op hoofdlijnen, dat hieronder wordt toegelicht.

Hoofdlijnen 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn: drie sporen
Mijn inzet is om met het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn in alle verschillende gebieden Nederland de norm van 50 mg/l nitraat in het grondwater te halen en eutrofiëring van het oppervlaktewater te voorkomen en te verminderen. Dit doe ik met voortzetting van de maatregelen die nu vanuit het 7e actieprogramma en de derogatiebeschikking al gelden.
Daarnaast is mijn inzet gericht op alleen daar waar nodig (grond- en oppervlaktewater) aanvullende maatregelen treffen. Ook wil ik met het 8e actieprogramma de beweging naar doelsturing voor grondwaterkwaliteit maken. Met de hoofdlijnen van het pakket dat ik nu voor ogen heb, zal ik daarmee ook een bijdrage leveren aan de verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater en daarmee de doelen van de Kaderrichtlijn Water.

Ik ben voornemens om de lijn van het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn en de derogatiebeschikking grotendeels voor te zetten en aan te vullen met een aanvullend maatregelenpakket, langs drie sporen. Deze drie sporen staan naast elkaar en dragen alle drie bij aan verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Het eerste spoor ziet op bedrijfsgerichte doelsturing voor waterkwaliteit, het tweede spoor bevat aanvullende maatregelen vanuit het rijk en het derde spoor betreft andere beleidsontwikkelingen die ik ook in gang zet en die ook een positief effect op de waterkwaliteit voor grond- en oppervlaktewater kunnen hebben. Het gaat hier met name om mijn ingezette

Intern gebruik

aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur en het Agrarische Natuurbeheer waarin de beekdalen en grondwaterbeschermingsgebieden een element zijn[7].

Spoor 1: doelsturing voor waterkwaliteit (grondwater)
Het eerste spoor betreft het opnemen van een ingroeipad voor bedrijfsgerichte doelsturing gericht op verbetering van de grondwaterkwaliteit. Met het 8e actieprogramma wordt daarmee ingezet op tot een afrekenbaar doelsturingssyteem in het 9e actieprogramma Nitraatrichtlijn te komen. Dit betreft een alternatief systeem waaraan agrariërs kunnen deelnemen, gebaseerd op N-mineraalmetingen en het stikstofbodemoverschot. Doelsturing zal naast het generieke beleid staan en zal tenminste een vergelijkbaar effect moeten hebben op de waterkwaliteit op basis van nog vast te stellen streefwaarden. De inzet is om in het vierde jaar van het 8e actieprogramma (2029), indien de indicatoren goede resultaten tonen, aan deelnemers van het doelsturingssysteem de mogelijkheid te bieden om sommige (bouwplan)maatregelen uit het generieke beleid los te laten. Ik ben voornemens vanuit het rijk dit ingroeipad te faciliteren en sectorpartijen te ondersteunen bij de ontwikkeling van deze systematiek. De komende periode zal ik benutten om deze systematiek met sectorpartijen verder uit te werken.

Spoor 2: (aanvullende) generieke maatregelen
Met het oog op de waterkwaliteitsopgave, is het onontkoombaar om generieke maatregelen te (blijven) nemen. Enerzijds zullen deze maatregelen moeten leiden tot minimaal behoud van de huidige waterkwaliteit, anderzijds zullen de maatregelen, in de gebieden met een waterkwaliteitsopgave, moeten leiden tot verbetering van de waterkwaliteit (doelbereik). Om die reden bevat het generieke spoor de volgende maatregelen.

11-1

Ten eerste ga ik er met dit voorgenomen pakket vanuit dat de huidige maatregelen grotendeels worden voortgezet. Zo zal het aanhouden van mestvrije bufferstroken in Nederland worden voortgezet, behalve in die gebieden op klei en veen waar zowel het grondwater als het oppervlaktewater op orde is. Daar is het voornemen om een mestvrije bufferstrook te verkleinen tot maximaal één meter. Ook wordt de maatregel over de 1:4 rotatie met rustgewassen in de gebieden zand noord en zand midden voortgezet en blijft de stimulering van de teelt van een vanggewas in de gebieden zand-noord, zand-midden en zand-zuid en löss gehandhaafd. Deze maatregelen zie ik als noodzakelijk met het oog op het voorkomen van achteruitgang van de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater.

Tegelijkertijd ben ik voornemens om de stikstofgebruiksnormen te actualiseren met het oog op het behalen en verstevigen van de waterkwaliteitstoestand. Er loopt reeds een actualisatie van de stikstofgebruiksnorm. Deze is niet tijdig gereed voor besluitvorming voorafgaand aan de doorrekening. Daarom kies is er voor om in de doorrekening in vier gemiddelde percentages (5%- 10%- 15% en 20%) uit tevragen wat verschillende niveaus van verlaging van de stikstofgebruiksnorm voor effect zullen hebben op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Daarnaast zal uitgevraagd worden welke verlaging van de stikstofgebruiksnorm nodig is voor het behalen van 50 mg/l nitraat in het grondwater per grondsoort en gewas. De

[7] https://open.overheid.nl/documenten/51eac974-9996-4ec5-bd62-7e5ffd825fa8/file

Intern gebruik

inzet is om aan de hand van de uitkomsten van voornoemde verkenning een weloverwogen, onderbouwd en proportioneel besluit te nemen over een aanpassing van de stikstofgebruiksnorm, die zal moeten leiden tot een noodzakelijk verbetering van de waterkwaliteit.

Grasland heeft ten opzichte van bouwland een positief effect op de waterkwaliteit. Indien grasland wordt omgezet in bouwland worden gewassen geteeld die een hogere uitspoeling naar het grondwater tot gevolg hebben. Dit wil ik zoveel mogelijk voorkomen. In het 8e actieprogramma is het daarom van belang om maatregelen te nemen die leiden tot behoud van grasland. Op dit moment kan ik nog niet aangeven welke instrumenten ik wil inzetten om grasland te behouden, maar in de doorrekening van het maatregelpakket van de hoofdlijnen van het 8e actieprogramma zal ik de WUR vragen om uit te gaan van het effect van het behoud van het huidige areaal grasland in Nederland. Richting de zomer kan ik de uitkomsten van verschillende trajecten rondom het behoud van grasland (bijvoorbeeld een nieuwe derogatie, graslandnorm) betrekken in de afwegingen die ik maak voor de concretisering ten aanzien van het behoud van grasland met het 8e actieprogramma.

Verder is mijn inzet om in het gebied zand zuid en löss de 1:4 rotatie met rustgewassen te vervangen voor een 1:3 rotatie met rustgewassen. Daarnaast ben ik voornemens om in datzelfde gebied na het scheuren of omploegen van grasland de hoogte van de stikstofgebruiksnorm voor het opvolgende gewas afhankelijk te laten zijn van aanwezige hoeveelheid stikstof die zich nog in de bodem bevindt. Zo kunnen gewassen preciezer bemest worden.

Voor de gebieden waar fosfaat in het oppervlaktewater nog een aandachtspunt is, ben ik voornemens in het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn om, na actualisatie van de fosfaatgebruiksnorm, de fosfaatgebruiksnorm aan te passen. Eveneens zie ik in die gebieden de aanleg van infiltratiegreppels als een perspectiefvolle manier om afspoeling van fosfaat naar het oppervlaktewater te voorkomen.

In lijn met de verplichtingen uit de huidige derogatiebeschikking is mijn voornemen dat in de klei- en veengebieden na de maïsoogst gras of een ander gewas geteeld wordt dat in de winter de bodem bedekt. Hiermee kan oppervlakkige uitspoeling worden voorkomen.

Spoor 3: Andere beleidsontwikkelingen
Met mijn brief van 29 november 2024 heb ik u geïnformeerd over de door mij ingezette aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur[8]. Binnen die aanpak richt ik mij samen met partijen uit het veld op het verder uitwerken van de contouren van de aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur verder uit. In deze aanpak wordt gewerkt aan het ontwikkelen van gebiedsgerichte en ruimtelijke beleidsinstrumenten voor bijvoorbeeld de brede beekdalen en de grondwaterbeschermingsgebieden. Een succesvolle gebiedsgerichte uitwerking zal ook effect hebben op het behalen van de grond- en oppervlaktewateropgave.

Tot slot is het mijn verwachting dat, na het inzetten van deze drie sporen als hoofdlijnen van mijn voorgenomen pakket voor het 8e actieprogramma, er voor

[8] https://open.overheid.nl/documenten/51eac974-9996-4ec5-bd62-7e5ffd825fa8/file

Intern gebruik

oppervlaktewater op regionaal niveau een restopgave kan overblijven. Juist vanwege de gebiedsspecifieke kenmerken van de oppervlaktewateren en de mogelijk daarbij behorende waterkwaliteitsopgave, zijn de regionale overheden van belang in de beoordeling welke maatregel in een specifiek gebied effectief is. Ook wordt hier vanuit het KRW-impulsprogramma voor de Kaderrichtlijn Water al door regionale overheden op ingezet. Mijn inzet is om de komende periode in overleg te gaan met provincies en waterschappen, vanwege hun rol in en gedeelde verantwoordelijkheid voor de bescherming van de waterkwaliteit. Gezamenlijk wil ik bezien op welke wijze ook zij kunnen bijdragen door het invullen van een deel van de waterkwaliteitsopgave om de verontreiniging van het oppervlaktewater vanuit de landbouw te verminderen. Waarbij ik in dit verband ook oog heb voor de instrumentele mogelijkheden en bevoegdheden van provincies en waterschappen

Net als in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn is toezicht en handhaving eveneens een belangrijk onderdeel in het actieprogramma. De reeds ingezette Versterkte Handhavingsstrategie mest (VHS) zal worden voortgezet en geoptimaliseerd met het oog op een adequate uitvoering en handhaving van de tot nu toe ingezette maatregelen en de in het 8e actieprogramma op te nemen nieuwe maatregelen. De VHS is erop gericht om de naleving van de regelgeving bij de aanwending, het transport en de verwerking van mest te verbeteren.

De hoofdlijnen van het voorgenomen pakket voor het 8e actieprogramma zullen de komende periode verder aangevuld worden met stimulerende maatregelen die ik de komende periode verder uitwerk. Daarbij zal ik ook de samenhang met het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en de eco-regelingen daarbij bezien.

Voorts bevat het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn net als andere actieprogramma's, ook andere elementen zoals modules over kennisontwikkeling en -verspreiding en monitoring.

Vervolg

Met de brief van 26 juni 2024[9] heb ik in grote lijnen de routekaart geschetst om te komen tot het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn en de wijze waarop ik hierover op verschillende overlegmomenten met stakeholders in gesprek zou gaan. De afgelopen periode hebben meerdere overlegmomenten met relevante stakeholders plaatsgevonden. In die overleggen is onder andere gesproken over de opbouw en de hoofdlijnen van het voorgenomen maatregelenpakket van het 8e actieprogramma en is de uitvraag gedaan om te komen met concrete andere bouwstenen voor het 8e actieprogramma. Naar aanleiding van het overlegmoment op bestuurlijk niveau met agrarische sectorpartijen zijn enkele concrete suggesties aangeleverd die betrokken worden in het vervolgproces. Ook de Unie van Waterschappen heeft concrete suggesties gedaan. Vanwege het strakke vervolgproces en de doorlooptijd om op 1 januari 2026 een 8e actieprogramma van toepassing te laten zijn, ligt de prioriteit in de doorrekening bij de hoofdlijnen van het voorgenomen pakket voor het 8e actieprogramma.

De voornoemde hoofdlijnen zullen, waar mogelijk, voor doorrekening in fase 2 van het ex ante-onderzoek worden uitgezet bij de WUR. Mijn verwachting is dat ik met

[9] Kamerstukken II, 2023/24, 33037, nr. 545.

Intern gebruik

het voorgestelde pakket voor het 8e actieprogramma het doel van 50 mg/l nitraat in het grondwater in de verschillende gebieden in Nederland zal halen en eutrofiëring van het oppervlaktewater zal voorkomen en verminderen. Uit de doorrekening zal moeten blijken of dat ook daadwerkelijk het geval is. De WUR zal het maatregelpakket doorrekenen op de effecten op de waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater), bedrijfseconomisch effect en de mate van inpasbaarheid in de bedrijfspraktijk. Eveneens moet het opstellen van het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn een milieueffectrapportage (MER) worden uitgevoerd, waarin de brede milieueffecten van het voorgestelde actieprogramma worden beoordeeld. Ter voorbereiding van de milieueffectrapportage zal in het onderzoek voor de doorrekening ook aandacht zijn voor het effect van het voorgenomen maatregelenpakket voor het 8e actieprogramma op emissies van onder andere ammoniak en methaan en de biodiversiteit.

Ik zal u blijven informeren over de voortgang van de verschillende stappen in het proces om te komen tot het actieprogramma, zodat er ook gelegenheid is voor gedachtewisseling met de Kamer over het vast te stellen 8e actieprogramma.

Directoraat-generaal Agro

DGA-PAV / 96949557

Femke Marije Wiersma
Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Intern gebruik

Notes

1-1

Akkoord, met 1 kleine opmerking
Stuk kan na verwerking meteen door naar CFL, hoeft dan niet nog eens langs.
12-2-25

11-1

Kunnen we dit iets positiever brengen? Het gaat bij (iig) de bufferstroken om een versoepeling, dan moeten we dat ook zo brengen.
Iets als een versoepeling waar mogelijk, zoals in die gebieden op klei en veen waar xxx